

SİYASİ DEĞİŞİM KAÇINILMAZ

HAZİRAN 2007

INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES

S A E

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ

SIYASİ DEĞİŞİM KAÇINILMAZ

Türkiye’de 2001 yılı sonrasında göreceli olarak sağlanan siyasi istikrarı kalıcı ve sürdürülebilir kılacak bir siyasi yapıya, anlayışa ve olgunluğa ulaştığımızı söylemek için henüz erkendir.

Türkiye 2001 ekonomik kriz sonrası 2002 seçimleri ile ulaşılan tek parti iktidarının iyimserliği içinde siyasetin iyileştirilmesi ve yenilenmesi ihtiyacını göz ardı etmiştir. Ekonomik alandaki göreceli iyileşme ve tek parti hükümetinin getirdiği siyasi iklim siyasetteki yenilenme ve değişim ihtiyacını adeta örtmüştür.

Bu noktada siyasi istikrarı sadece tek partili bir hükümetin varlığı olarak algılamak ve siyasi istikrarı bununla sınırlamak doğru değildir. Nitekim tek partili bir hükümetin dayatmacı, baskıcı ve uzlaşmaz tutumu ile siyasi istikrar kısa sürede bozulabilmektedir.

AKP, 2002 seçimleri ile elde ettiği tek başına iktidar döneminde Türkiye’deki siyaset etme anlayışını değiştirme fırsatını kaçırmıştır.

1980 sonrasında yaşanan siyasi ve ekonomik dalgalanmalar ile birlikte siyaset kurumu yıpranmış, halkın mevcut siyasi kurumlara ve siyasetçilere güveni ve desteği en aza inmiştir. 2001 ekonomik kriz sonrasında toplumun geniş bir kesimi, krizlerin sorumlusu olarak gördükleri merkez partileri siyaset sahnesinden adeta silmiştir. Yine aynı seçimlerde önceden öngörülebildiği gibi yoksulluk ve yoksunluk içinde olan geniş bir kesimin tepki oyları ile birlikte bir çevre partisi olan AKP tek başına ve anayasayı değiştirecek çoğunlukla iktidara gelmiştir. Aynı seçimde toplum ile siyaset arasında büyük bir kopma yaşanmış ve dokuz milyon seçmen sandığa gitmemiş ve oy kullanmamıştır.

2002 seçim sonuçları görünüşte tek partili bir iktidarı ve böylece siyasi istikrarı ortaya çıkarmıştır ama 2002 seçimlerinin esas sonucu toplumun geniş kesiminin dönemin siyasetini darmadağın etmesi ve siyasi partileri ve onların siyasi anlayışlarını tasfiye etmesidir.

2002 seçimleri sonrasında siyasi olarak beklenenler; ilk olarak “yoksullar iktidarı” olarak tek başına hükümet olan AKP’nin bir merkez parti haline dönüşme fırsatını kullanması ve bunun için çaba sarf etmesi, ikincisi meclise giren CHP’nin yenilenmesi, üçüncüsü ise boşalan merkezde yeni siyasi anlayışı temsil eden bir siyasi yapılanmanın ortaya çıkması olmuştur. Eğer geçen beş yıl içinde bunlar sağlanmış olsaydı Türkiye’de siyaset kurumu da yenilenmiş ve siyasi istikrara daha çok yaklaşılmış olacaktı. Ancak bunların hiçbiri sağlanamamıştır.

AKP beş yıllık icraatı sonrasında bir merkez parti olma şansını Türkiye adına kaçırmış ve ideolojik temellerine daha çok bağlanarak ideolojik beklentilerini ve hedeflerini karşılama seçeneğini tercih etmiştir. Dayatmacı ve baskıcı anlayışına ilave, son olarak Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde uzlaşmaz tavrını da tescil ettirmiştir.

AKP’nin milli görüş çizgisinden gelen İslam referanslarına dayalı siyasi anlayıştan kopmadığı açıktır. Başbakan, AİHM’nin türban ile ilgili kararı sonrası bu konuda yetkili olan ulema, ulemaya danışılmalıdır diyebilmiştir. Meclis Başkanı 23 nisan törenlerinde Cumhuriyetin ve rejimin temel ilkesi laiklik değiştirilmelidir görüşünü açıkça ortaya koyabilmiştir. AKP’nin Cumhurbaşkanı aday ve dışişleri bakanı da eşinin türbanı nedeni ile T.C. Devleti aleyhine AİHM’de dava açabilmiştir.

Bu üç örnek dahi AKP’nin maalesef ideolojik köklerinden kopmadığını ve bir merkez parti olamayacağını göstermektedir. AKP’nin Cumhuriyetin temel değerlerini kabul ederek merkeze gelme niyeti yoktur. Niyetleri İslam referanslı tabanını Türkiye’nin merkezi olarak kabul ettirebilmektir. Nitekim yine Başbakan Ankara Tandoğan’da toplanan 1 milyon kişi

“millet bunları nefretle kınıyor” diyebilmektedir. Başbakan kendi tanımladığı ve sahiplendiği “millet” ile Tandoğan’da toplanan yine kendi tanımı ile “bunlar” arasında önemli bir ayrımcılık ve kutuplaşma yaratmakta, esasında Anayasa’da tanımlanan Başbakanlık görev ve yetkilerini kötüye kullanmaktadır.

AKP’nin AB süreci ve ABD yaklaşması ile IMF ekonomi programına uyumu da meşruiyet ve muktedir olma arayışları olarak görülmelidir. AB ve IMF çapaları Türkiye’nin istikrarı için iki önemli çapa olmakla birlikte, AKP için esas olarak kendilerini Türk siyasetinde tutan iki çapadır.

Son olarak Cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki tutumları ve meydan okumaları ile AKP’nin Türk siyasetinde kalıcı bir istikrar sağlayamayacağı ve niyetlerinin de bu olmadığı açığa çıkmıştır.

Türkiye siyasetinde 2002 seçimlerinde Meclise girebilen ikinci parti olan Cumhuriyet Halk Partisi de son beş yıl içinde gerekli değişimi ve yenilenmeyi yeterince sağlayamamıştır.

CHP, son beş yıl içinde AKP’nin pozisyonu ve tutumuna göre kendine bir rol belirlemiştir. AKP’nin rejim ile ilgili yarattığı kaygılar karşısında CHP rejimin ve laikliğin savunucusu konumunda kalmıştır. Bunda da haklıdır ve başarılı olmuştur, ancak kendisini sadece bununla sınırlamıştır. AKP’nin pozisyonu CHP’yi de ister istemez onun karşısına taşımış, CHP’ye devletçi bir parti görünümü vermiş ve merkezden uzaklaştırmıştır.

CHP, her konuda yeni açılımlar ve çözümler getirmektense AKP’nin yanında olduğu her şeye muhalefet etmeyi tercih etmiş ve bunu yeterli görmüştür. CHP, AB, ABD, IMF, yabancı sermaye, özelleştirme, ekonomik reformlar vb. her şeye karşı konumuna düşmüştür. AKP’ye muhalefet uğruna dünya gerçeklerinden, merkezin ve orta sınıfın isteklerinden kopmuştur. CHP ile seçmeni arasında en önemli bağ laiklik ve rejimin korunması olarak kalmıştır.

CHP’nin laiklik ve rejimin koruyucusu olması kaçınılmaz ve doğru olandır. Ancak CHP aynı zamanda dünya gerçekleri ile uyumlu açılımları da sağlayabilmelidir. CHP bunu yapmadığı sürece, yani yenilenmediği süreci AKP’nin tuzağına düşmüş olacak ve yine sadece ana muhalefeti elde edebilecektir. CHP’nin bu tutumu da Türk siyasetinde değişimi ve kalıcı istikrarı geciktirmekte ve engellemektedir.

AKP ve CHP’nin Türk siyasetinde oluşturduğu İslam referansları-laiklik eksenli karşıtlık karşısında siyasetin merkezinde geniş halk kitlelerinin (muhafazakar Anadolu köylüsünden liberal veya sosyal demokrat kentlisine kadar sağduyulu geniş halk kesimi) ihtiyaçlarını ve hassasiyetlerini karşılayacak bir siyasi yapılanma boşluğu ve ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de halen çok geniş bir seçmen kitlesi kendisi ile örtüşen, gönlünce oy verebileceği bir siyasi parti arayışı içindedir. Karşıtlıklar ve hassasiyetler nedeni ile kullanılacak olan oyların içinde de bu nitelikteki oylar azımsanmayacak kadar olacaktır.

Türkiye kendisini kucaklayacak ve tek başına büyük çoğunlukla iktidarı hedefleyen partilere ihtiyaç duymaktadır. Siyasi yaşamını sürdüren 50’yi aşkın hiçbir parti bu ihtiyacı tam olarak karşılayamamaktadır. Böyle bir ortamda Türk siyaseti için istikrarlıdır demek de doğru değildir. Kalıcı istikrar için bu nitelikte siyasi partilere ihtiyaç olduğu açıktır ve son beş yıl içinde bu ihtiyaç karşılanamamıştır. Türkiye’de 50’nin üzerinde partiye halkın gösterdiği teveccüh açıktır.

Bu sonuca yol açan nedenler de iyi analiz edilmelidir. Siyasetteki bu parçalı yapının sorumlusu siyasi partiler mi, yoksa toplum mudur. Muhtemelen bu sonuç toplumun bölünmüşlüğünden çok siyasetteki mevcut kurumların toplumun geniş bir kesimi için halen

kucaklayıcı olamamasından kaynaklanmaktadır. Eğer bu sonuç toplumun bölünmüşlüğünden kaynaklanıyor ise sorun daha da büyüktür.

Bununla birlikte toplum da siyasete yeterince sahip çıkmalı, siyasete katılımcı olmalıdır. Siyasi partileri istenilen siyasi anlayıştan uzaklaştıran biraz da toplum ile siyasi kurumlar arasındaki kopmadır. Bu kopmanın önemli bir nedeni de mevcut siyasi partiler kanunu ile siyaset yapmanın zorlaştırılmasıdır. Diğer bir neden de toplumun önemli dinamiklerinin kolaycılığa kaçması ve AB sürecini Türk siyasetinin yerine ikame etme çabası ve tercihidir.

Sonuç olarak Türkiye’de siyasi istikrarın kalıcı olarak sağlanması için bugünkü mevcut siyasi anlayışın, siyaset etme şeklinin ve alışkanlıklarının değişmesi kaçınılmazdır. Türkiye’nin geleceğini öngören, planlayan, bilgiye dayalı siyaset yapan, dünya gerçeklerini iyi kavramış, halkın önceliklerini programı haline getiren ve en önemlisi Cumhuriyetin temel değerleri ile barışık siyasi partiler olmalıdır.

Türkiye’de demokrasi ancak bu nitelikteki partilerin varlığı ile güçlenecek ve siyasi istikrar ile toplumsal huzur kalıcı olacaktır. 2007 yılı seçimleri öncesinde mevcut siyasi partiler için bu şansı kullanma olasılığı halen bulunmaktadır. Ancak muhtemelen 2007 seçimleri AKP’nin tutumu nedeni ile karşıtlıklar ve sert bir siyasi atmosfer içinde geçmeye mahkum gözükmektedir.

Öngörülen siyasi yapı ve siyaset anlayışı belki bu seçimler sonrasında kaçınılmaz olarak ortaya çıkacaktır.